RETTENS KENDELSE (Anden Afdeling)
12. december 2000 *

I sag T-201/99,

Royal Olympic Cruises Ltd,

Valentine Oceanic Trading Inc.,

Caroline Shipping Inc.,

Simpson Navigation Ltd,

Solar Navigation Corporation,

Ocean Quest Sea Carriers Ltd,

Athena 2004 SA,

Freewind Shipping Company,

Monrovia (Liberia),

Elliniki Etaireia Diipeirotikon Grammon AE, Piræus (Grækenland),

ved advokaterne N. Skandamis, Athen, og A. Potamianos, Piræus, og med valgt adresse i Luxembourg hos advokat S. Le Goueff, 9, avenue Guillaume,

sagsøgere,

* Processprog: græsk.

mod

Rådet for Den Europæiske Union ved M. Vitsentzatos og S. Kyriakopoulou, Den Juridiske Tjeneste, som befuldmægtiget, og med valgt adresse i Luxembourg hos generaldirektør E. Uhlmann, Den Europæiske Investeringsbank, Afdelingen for Juridiske Anliggender, 100, boulevard Konrad Adenauer,

og

Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber ved de juridiske konsulenter T. Christoforou og A. van Solinge, og med valgt adresse i Luxembourg hos C. Gómez de la Cruz, Kommissionens Juridiske Tjeneste, Wagnercentret, Kirchberg,

sagsøgte,

angående en påstand om erstatning for det tab, som sagsøgerne påstår at have lidt på grund af Det Europæiske Fællesskabs adfærd under den væbnede intervention i Kosovo mellem den 24. marts og den 9. juni 1999,

har

DE EUROPÆISKE FÆLLESSKABERS RET I FØRSTE INSTANS
(Anden Afdeling)

sammensat af afdelingsformanden, W.H. Meij, og dommerne A. Potocki og J. Pirrung,

justitssekretær: H. Jung,

afsagt følgende

Kendelse

Sagens faktiske omstændigheder og retsforhandlinger

1 De sagsøgende selskaber driver krydstogtvirksomhed i det sydøstlige Middelhav.

2 Med henblik på sommersæsonen 1999 havde turistbureauer og privatpersoner allerede inden udgangen af 1998 foretaget reservationer på sagsøgernes krydstogtskibe. Efter den 24. marts 1999, det tidspunkt, hvor visse medlemsstater i NATO havde startet den væbnede intervention i Forbundsrepublikken Jugoslavien, blev en række af disse reservationer, navnlig i april og maj 1999 annulleret på grund af de fortsatte krigsforhold og den usikkerhed, der herskede i området. Antallet af reservationer faldt derfor betragteligt i forhold til den tilsvarende periode i det tidligere år.

3 Sagsøgerne led som udbydere af tjenesteydelser på turistområdet efter den 24. marts 1999 betragtelige tab, som fortsatte efter 9. juni, på hvilket tidspunkt den væbnede intervention blev afsluttet. Sagsøgerne har anført, at deres samlede tab beløber sig til 73 963 000 amerikanske dollars (USD).

4 Sagsøgerne mener, at den væbnede intervention mod Forbundsrepublikken Jugoslavien — der blev gennemført af flere medlemsstater af Den Europæiske Union, som også er medlemmer af NATO — var retsstridig. De foreholder Rådet og Kommissionen også ved flere retsstridige handlinger at have støttet denne intervention og drager på dette grundlag den konklusion, at Det Europæiske Fællesskab er forpligtet til at erstatte dem deres tab.

5 Ved stævning indleveret til Rettens Justitskontor den 9. september 1999 har sagsøgerne anlagt denne erstatningssag mod »Det Europæiske Fællesskab, nærmere bestemt dets institutioner, nemlig Rådet for Den Europæiske Union og Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber«.

6 Efter indgivelse af duplikkerne har sagsøgerne fået tilladelse til at indgive supplerende indlæg med henblik på at besvare de nye anbringender og argumenter, der, ifølge sagsøgerne, blev fremført heri. Rådet og Kommissionen har ved skrivelser indleveret henholdsvis den 16. og 19. juni 2000 frafaldet at tage stilling til dette indlæg.

Parternes påstande

7 Sagsøgerne har nedlagt følgende påstande:

— Det fastslås, at Rådet og Kommissionen ved at deltage i vedtagelsen af retsakter, vedtaget af Den Europæiske Union, der er retsstridige efter folkeretten, har tilsidesat det grundlæggende princip i fællesskabsretten, nemlig princippet om beskyttelse af de retsundergivnes berettigede forventning med hensyn til fri udveksling af tjenesteydelser på området for søtransport og krydstogter.

— Sagsøgerne tilkendes 73 963 000 USD i erstatning i henhold til artikel 235 og artikel 288, stk. 2, EF.

— Rådet og Kommissionen tilpligtes at betale sagens omkostninger.

8 Rådet og Kommissionen har nedlagt følgende påstande:

— Sagen afvises, eller Rådet og Kommissionen frifindes.

— Sagsøgerne tilpligtes at betale sagens omkostninger.

Realiteten

Sagsøgernes argumenter

9 Sagsøgerne har anført, at den væbnede intervention i Kosovo må anses for en række retsstridige handlinger, der udgøres af en række tilsidesættelser af folkeretten, af Den Europæiske Unions ret og af Det Europæiske Fællesskabs ret, og som er begået såvel af Den Europæiske Union som Det Europæiske Fællesskab og de medlemsstater heraf, der også er medlemmer af NATO.

10 For det første har Den Europæiske Unions medlemsstater, som er medlemmer af NATO, ved en væbnet ensidig intervention krænket Forbundsrepublikken Jugoslaviens territoriale integritet i strid med FN-pagten.

11 Dernæst har Den Europæiske Union deltaget i denne retsstridige adfærd, idet den aktivt politisk, moralsk, operationelt og juridisk har støttet denne intervention. Den Europæiske Union har optrådt retsstridigt, idet den har vedtaget en række konklusioner, fælles holdninger og afgørelser.

12 Sagsøgerne har anført, at Den Europæiske Unions adfærd må sidestilles med den væbnede ensidige retsstridige intervention, som blev gennemført af NATO's medlemsstater mod Forbundsrepublikken Jugoslavien, for så vidt som denne adfærd er uadskilleligt forbundet hermed i form af en ikke-væbnet undertrykkelse. Den Europæiske Union må derfor anses for at have deltaget i den væbnede intervention og har selvstændigt optrådt retsstridigt, idet den har tilsidesat forpligtelser, der følger af FN-pagten, og som påhviler den i henhold til pagtens artikel 11, stk. 1.

13 Endelig har Det Europæiske Fællesskab på to måder deltaget i en retsstridig adfærd, som dets medlemsstater af NATO har udvist: dels fordi det udgør en del af Den Europæiske Union, og dels selvstændigt som international særlig organisation.

14 Den Europæiske Union og Det Europæiske Fællesskab udgør, selv om de er adskilte juridiske personer, en politisk og juridisk enhed. Følgelig indebærer en retsstridig adfærd på det politiske plan fra Den Europæiske Unions side en tilsidesættelse af selve grundlaget for fællesskabsretten.

15 Desuden har Det Europæiske Fællesskab retsstridigt deltaget i den væbnede intervention, idet det i forbindelse hermed har vedtaget flere fællesskabsforordninger om sanktioner, nemlig følgende:

— Rådets forordning (EF) nr. 900/1999 af 29. april 1999 om forbud mod salg og levering af olie og visse olieprodukter til Forbundsrepublikken Jugoslavien (EFT L 114, s. 7)

— Rådets forordning (EF) nr. 1064/1999 af 21. maj 1999 om forbud mod flyvninger mellem Det Europæiske Fællesskab og Forbundsrepublikken Jugoslaviens område og om ophævelse af forordning (EF) nr. 1901/98 (EFT L 129, s. 27)

— Kommissionens forordning (EF) nr. 1084/1999 af 26. maj 1999 om opstilling af listen over de kompetente myndigheder, der er omhandlet i artikel 2 i Rådets forordning (EF) nr. 900/1999 (EFT L 131, s. 29)

— Kommissionens forordning (EF) nr. 1520/1999 af 12. juli 1999 om udarbejdelse af en liste over kompetente myndigheder og over fly, der er indregistreret i Forbundsrepublikken Jugoslavien, og som lovligt befandt sig i Det Europæiske Fællesskab, sådan som det er fastsat i artikel 8 i Rådets forordning (EF) nr. 1064/1999 (EFT L 177, s. 10).

Ifølge sagsøgerne sikrer de pågældende forordninger gennemførelsen af Den Europæiske Unions handlinger på det økonomiske område — den frie transport og varers frie bevægelighed — og er derfor retsstridige af de samme grunde som Den Europæiske Unions retsakter.

16 Sagsøgerne har anført, at det tab, de har lidt, ikke beror på petroleum-embargoen og flyvningsforbuddet som sådant, men er en følge af den væbnede intervention, som Det Europæiske Fællesskab deltog i såvel faktisk som juridisk, for så vidt som det vedtog retsakter, der direkte støttede interventionen. I denne sag drejer det sig ikke om et fællesskabsansvar, der er en følge af de forordninger, som Fællesskabet vedtog, men et fællesskabsansvar, som udgør en del af det internationale ansvar, der følger af vedtagelsens retsakter, der indebærer deltagelse i en retsstridig adfærd. Set herudfra bekræfter forordningernes indhold alene den retsstridige adfærd. Følgelig er Fællesskabets ansvar direkte og klart begrundet ved dets vedtagelse af forordninger, som er forbundne med en international retsstridig adfærd.

17 Sagsøgerne mener, at Det Europæiske Fællesskabs institutioners retsstridige akter på afgørende vis har forvoldt dem tab. Hvis disse retsakter ikke var blevet vedtaget, ville sagsøgernes stilling have været anderledes, idet der ikke ville have hersket den yderst foruroligende situation i det sydøstlige Middelhav. Det Europæiske Fællesskabs retsstridige retsakter blev vedtaget samtidigt med den væbnede intervention og blev helt klart vedtaget for at støtte denne, hvorfor de udgør en del af den væbnede intervention og altså en deltagelse heri.

18 Sagsøgerne har tilføjet, at det under alle omstændigheder ikke er nødvendigt at godtgøre en årsagssammenhæng, for så vidt som Den Europæiske Unions ansvar, og dermed Det Europæiske Fællesskabs ansvar, automatisk følger af, at disse i henhold til FN-pagtens artikel 17, stk. 1, tredje afsnit, er underlagt de forpligtelser, der gælder de medlemsstater, som også er medlemmer af NATO.

Rettens bemærkninger

19 Det fremgår af procesreglementets artikel 111, at når det er åbenbart, at en sag er ugrundet og må afvises, kan Retten uden at fortsætte sagens behandling træffe afgørelse ved begrundet kendelse. På baggrund af parternes indlæg skønner Retten, at den kan træffe afgørelse vedrørende søgsmålets realitet uden at indlede den mundtlige forhandling.

20 Det bemærkes indledningsvis, at da erstatningssøgsmålet er rettet mod »Det Europæiske Fællesskab«, har Retten af egen drift korrigeret betegnelsen af sagens parter, da det følger af artikel 17 i EF-statutten for Domstolen, at alene Fællesskabets institutioner og ikke Fællesskabet som sådant kan være sagsøgt i et direkte søgsmål (Rettens dom af 6.7.1995, sag T-572/93, Odigitria mod Rådet og Kommissionen, Sml. II, s. 2025, præmis 22).

21 Efter fast retspraksis forudsætter et ansvar for Fællesskabet uden for kontraktforhold, at sagsøgeren beviser, at den adfærd, der lægges den berørte institution til last, har været retsstridig, at der foreligger et virkeligt tab, og der er årsagssammenhæng mellem denne adfærd og det påståede tab (Domstolens dom af 29.9.1982, sag 26/81, Oleifici Mediterranei mod EØF, Sml. s. 3057, præmis 16, samt Rettens dom af 11.7.1996, sag T-175/94, International Procurement Services mod Kommissionen, Sml. II, s. 729, præmis 44, af 16.10.1996, sag T-336/94, Efisol mod Kommissionen, Sml. II, s. 1343, præmis 30, af 11.7.1997, sag T-267/94, Oleifici Italiani mod Kommissionen, Sml. II, s. 1239, præmis 20, og af 29.1.1998, sag T-113/96, Dubois et Fils mod Rådet og Kommissionen, Sml. II, s. 125, præmis 54). Hvis én af disse betingelser ikke er opfyldt, må sagen

afvises, uden at det er nødvendigt at behandle de øvrige betingelser for ansvar (Domstolens dom af 15.9.1994, sag C-146/91, KYDEP mod Rådet og Kommissionen, Sml. I, s. 4199, præmis 19).

22 Det bemærkes herved dels, at nærværende søgsmål udtrykkeligt er blevet anlagt i henhold til »artikel 235 EF og artikel 288, stk. 2, EF«, og er rettet med »Det Europæiske Fællesskab, nærmere betegnet dets institutioner, nemlig Rådet for Den Europæiske Union og Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber«. Heraf følger, at sagsøgerne alene anfægter den såkaldte retsstridige adfærd fra disse fællesskabsinstitutioners side, som ifølge dem består i vedtagelsen af de fire forordninger, der er angivet i præmis 15.

23 Desuden har sagsøgerne udtrykkeligt anført, at deres tab ikke beror på de økonomiske sanktioner, som blev indført ved nævnte fællesskabsforordninger, men udelukkende på den væbnede intervention mod Forbundsrepublikken Jugoslavien.

24 Sagsøgerne har desuden erkendt, at artikel 46 i FN-pagten udelukker Rettens kompetence med hensyn til retsakter fra Den Europæiske Union, samt at militære handlinger så meget desto mindre som sådan ikke kan pådrage Det Europæiske Fællesskab ansvar uden for kontraktforhold.

25 Sagsøgerne har hermed ikke nærmere defineret en adfærd fra fællesskabsinstitutionernes side, hvis retsstridighed kan pådrage Fællesskabet ansvar.

26 Men hensyn til sagsøgernes anbringende, hvorefter Det Europæiske Fællesskab ved vedtagelsen af de pågældende forordninger har støttet den væbnede

intervention og således støttet den retsstridige adfærd, som de medlemsstater, som har deltaget heri, har udvist, bemærkes, at i henhold til fast retspraksis, skal det påståede tab fremgå tilstrækkeligt klart af den påklagede adfærd (Domstolens dom af 4.10.1979, forenede sager 64/76 og 113/76, 167/78, 239/78, 27/79, 28/79 og 45/79, Dumortier Frères m.fl. mod Rådet, Sml. s. 3091, præmis 21; dommen i sagen International Procurement Services mod Kommissionen, præmis 55), hvilket altså indebærer, at adfærden skal være den afgørende årsag til tabet (Rettens kendelser af 15.6.2000, sag T-614/97, Aduanas Pujol Rubio m.fl. mod Rådet og Kommissionen, Sml. II, s. 2387, præmis 19, og af 16.6.2000, forenede sager T-611/97 og T-619/97 — T-627/97, Transfluvia m.fl. mod Rådet og Kommissionen, Sml. II, s. 2405, præmis 17). Hvor der nemlig er tale om offentlige myndigheders ansvar uden for kontraktforhold som følge af generelle retsakter, foreligger der ikke nogen forpligtelse til at genoprette enhver, nok så fjern skadelig følge af en retsstridig retsforskrift (dommen i sagen Dumortier Frères m.fl. mod Rådet, præmis 21).

27 Men sagsøgernes anbringender herom, der udelukkende er baseret på vedtagelsen af fællesskabsforordningerne nr. 900/1999, 1064/1999, 1084/1999 og 1520/1999, godtgør ikke, at der foreligger en tilstrækkelig direkte årsagssammenhæng mellem disse forordninger på den ene side og det lidte økonomiske tab på den anden. Tabet er forvoldt ved en væbnet intervention, der er iværksat af andre end fællesskabsinstitutionerne, hvorfor der alene kunne anses at foreligge en tilstrækkelig årsagssammenhæng, såfremt institutionerne direkte havde deltaget heri. Vedtagelsen af de påklagede forordninger er imidlertid uden nogen som helst direkte forbindelse med den væbnede intervention og det lidte tab, hvorfor sagsøgerne ikke kan påstå, at deres vedtagelse indebærer, at institutionerne direkte har deltaget i interventionen.

28 Det fremgår af det anførte, at de nødvendige betingelser for at pådrage Fællesskabet ansvar uden for kontraktforhold ikke er opfyldt.

29 Erstatningssøgsmålet må derfor afvises som åbenbart ugrundet.

Sagens omkostninger

30 I henhold til procesreglementets artikel 87, stk. 2, pålægges det den tabende part at betale sagens omkostninger, hvis der er nedlagt påstand herom. Da sagsøgerne har tabt sagen, dømmes de til at bære deres egne omkostninger samt de omkostninger, der er afholdt af Rådet og Kommissionen, som har nedlagt påstand herom.

Af disse grunde

bestemmer

RETTEN (Anden Afdeling)

1) **Sagen er åbenbart ugrundet og afvises.**

2) **Sagsøgerne bærer deres egne omkostninger.**

Således bestemt i Luxembourg den 12. december 2000.

H. Jung — W.H. Meij

Justitssekretær — Afdelingsformand